

En el debat que està produint-se al voltant del desplegament del nou sistema educatiu -a punt d'implantar-se definitivament-, diverses veus

presenten la reforma de la LOGSE com una mesura imprescindible per aconseguir la màxima qualitat de l'ensenyament: els mals actuals

en l'educació s'ubiquen dins la pròpia norma i no són suficients les millores qualitatives i quantitatives que s'hi puguin aplicar.

Aquestes propostes de reforma se centren principalment en una nova ordenació i organització de l'ESO, que afectaria la present configuració tal com ve concebuda en l'actual redacció de la llei: com una etapa educativa comprensiva i diversa al mateix temps. La LOGSE i les normes que la desenvolupen insisteixen reiteradament en el necessari equilibri que cal mantenir al si d'aquesta etapa educativa entre el criteri comprensiu i el tractament eficaç a la diversitat. D'açò s'encarreguen de manera especial els decrets que estableixen els ensenyaments mínims i els de currículums, que solen presentar a manera d'introducció pedagògica per als agents educatius els principis que regeixen el nou sistema.

Quan es posa sobre la taula què cal modificar de la LOGSE, molt poques persones especialistes en la matèria es decanten per escurçar l'edat d'escolarització obligatòria establerta en els 16 anys. Existeix una pràctica unànimitat en la consideració que l'allargament de l'edat escolar, fent-la coincidir amb l'inici de l'edat laboral, ha estat un avanç digne de ser mantingut com una fita social de gran importància per a tota la població. Per tant, fins i tot aquells més refractaris a admetre que els "objectors escolars" hagen de mantenir-se als centres educatius ordinaris fins aconseguir si més no aqueixa edat no gosen proposar la mesura contrària.

Quan es posa en entredit el concepte de "comprensivitat", difícilment trobarem algú que s'opose explicitament a que no es mantinga i practique la definició que en dona la llei: "Transmitir a todos los alumnos los elementos básicos de la cultura". Seria sorprenent que es pretenga furta a la totalitat dels ciutadans i de les ciutadanes d'una societat avançada la possibilitat d'adquirir aquests elements desglossats en les àrees de coneixement obligatòries que de manera analítica abracen el conjunt de la cultura bàsica, posats en relació amb l'oferta de desenvolupar les capacitats descrites a l'article 19é, totes elles de caràcter ineludible per als éssers humans que formen part d'una comunitat organitzada políticament al segle XXI.

Aquesta és la raó per la qual la majoria de crítics del sistema es decanten per accentuar, mitjançant les seues propostes de reforma, la deficitària ordenació,

"Falten els mitjans materials i humans, o almenys no són els suficients per a constatar que no són els recursos els que fallen, sinó el sistema"

segons ells, del tractament a la diversitat. No cal modificar la LOGSE per aconseguir que continga al·lusions contundents i implícites d'ordenació acadèmica i d'organització, que de vegades no es volen veure, respecte a la possibilitat de donar solucions eficaces per fer front als reals i evidents problemes que suscita un tractament indiscriminat del caràcter comprensiu de l'etapa.

Si l'article 18é contempla el caràcter comprensiu, deixant caure ja que ha de ser compatible amb una preparació diversa, "la incorporació a la vida activa", o "acceder a la formació professional específica de grau mitjà o al bachillerato", l'article 21é formula un principi operatiu de gran

transcendència pràctica: "La organització de la docència atenderà a la pluralidad de necesidades, aptitudes e intereses del alumnado". Aquesta formulació s'ha de posar en relació amb els paràgrafs 3r i 4t de l'article 20é, els quals donen peu, en primer lloc, a una organització de la docència que permet considerar optatives àrees definides com obligatòries i el desglossament d'aquestes en matèries, tant en tercer com en quart d'ESO, encara que especialment en aquest darrer curs. Sens dubte aquests

preceptes, juntament amb l'articulació de matèries optatives contemplades en l'article 21é 2 i 3, ens conduïxen a la possibilitat neta i diàfana d'implantació d'itineraris curriculars en el segon cicle, tal com ho han comprès i engegat algunes administracions educatius, per exemple Navarra, com és sabut de tots. Una cosa és que aquesta organització en itineraris curriculars siga indiscutible, per una banda, o que, per una altra, pugja demostrar-se que siga eficaç per a fer canviar les actituds dels objectors escolars o per millorar les mancances que crea i fomenta la marginalitat social. Cal ressaltar, no obstant, que els darrers XI Encontres de Consells Escolars de l'Estat i Autonòmics, que tracta-

ren la interculturalitat i la diversitat als centres educatius, no van acceptar la proposta de Navarra d'incloure l'organització en itineraris curriculars com a mesura ordinària de tractament a la diversitat, perquè es va considerar que suposaven mesures que posaven en perill l'equilibri entre comprensivitat i diversitat, a més de preselectonar l'alumnat prematurament, orientant-lo a opcions predeterminades per la seua extracció social.

En segon lloc i posant altra vegada en relació l'esmentat article 21é.1 amb el paràgraf 4t de l'article 20, que estableix que "la metodologia didàctica en la Educació Secundària Obligatòria se adaptarà a las característics del alumno", no cal reformar la LOGSE per organitzar grups d'adaptació curricular ja des de tercer d'ESO, tal com ve determinat en l'Ordre de tractament a la diversitat de la Conselleria de la Generalitat Valenciana, podent-se així avançar en certa mesura la diversificació curricular a l'alumnat que així ho requerisca, sense esperar a l'edat de 16 anys per ser tractat d'aquesta manera. A més, aquests articles obliguen a tenir en compte els nivells d'aprenentatge, les actituds positives o negatives davant el procés educatiu, les necessitats que cada alumne presente i, sense oblidar l'orientació de l'etapa, a oferir possibilitats diferents de cara a un futur professional segons les aptituds gradualment manifestades. Aquesta obligació es plasma en més professorat, més especialistes, més psicòlegs, més desdobra-

ments de grups, més agrupacions flexibles, dobles tutories, instal·lacions adequades, etc. Està fent-se realment açò?

Així mateix, s'ha de matisar l'afirmació que la LOGSE permet una promoció automàtica. En tota l'educació bàsica es pot repetir tres vegades: una en Primària i dues en ESO. Quan el dret a romandre en un centre ordinari es pot fer efectiu fins als 18 anys, no té massa sentit que es pugja repetir més vegades, excepte que es vulga l'efecte pervers de no permetre arribar als darrers cursos a

sectors de l'alumnat que a base de repetir serien preselectonats abans d'arribar al segon cicle d'ESO. I seria pervers perquè l'efecte democratitzador i compensador del sistema i la possibilitat de recuperació per al procés educatiu d'amples capes de la població quedarien notablement retallats amb aquestes mesures. Lamentablement i significativa el projecte de la denominada Llei de la Qualitat que prepara la ministra Pilar del Castillo les contempla. Més profundament reaccionari seria privar sense més embuts del propi dret a romandre fins els 18 anys en el sistema.

Existeix ple consens entre els professionals que, si s'admet que la totalitat de la població escolar

ha de tenir l'oportunitat de rebre "els elements bàsics de la cultura" i que el sistema ha de fer un esforç per aconseguir-ho, el problema més greu que pateixen els centres educatius és el que deriva del tractament a l'heterogeneïtat de l'alumnat: ¿com articular l'organització de la docència davant aquesta complexitat d'actituds i interessos, que arriben fins a l'objectiu d'aprendre? La solució no pot ser l'exclusió o la selecció prematura. Potser a molts els resultaria més còmoda la tasca docent, però no s'estaria a l'altura de les exigències socials i d'una actitud pedagògica progressista. És un tòpic dir-ho, però molts constatem que són els mitjans materials i humans els que falten, o almenys no són els suficients per a constatar amb total evidència que no són els recursos els que fallen i si el sistema. Quan l'Ordre de tractament a la diversitat a penes ha complert quelcom més d'un any i s'ha posat en marxa en una mínima part, resulta sorprenent que sense una avaluació dels resultats, posant en relació objectius i mitjans que s'han de fer servir, es diga amb rotunditat que cal, com una exigència de primera necessitat, reformar la llei. És cert que la norma podria ser més explícita en alguns extrems, però una llei ha de respectar les possibilitats de desenvolupar subsistemes educatius en les diferents comunitats autònomes, permetent que la configuració concreta de l'equilibri entre comprensivitat i diversitat que estableix com a principi pugja tenir projeccions i realitzacions diferents segons les administracions educatives i les comunitats escolars respectives, que poden preferir unes fórmules a unes altres.

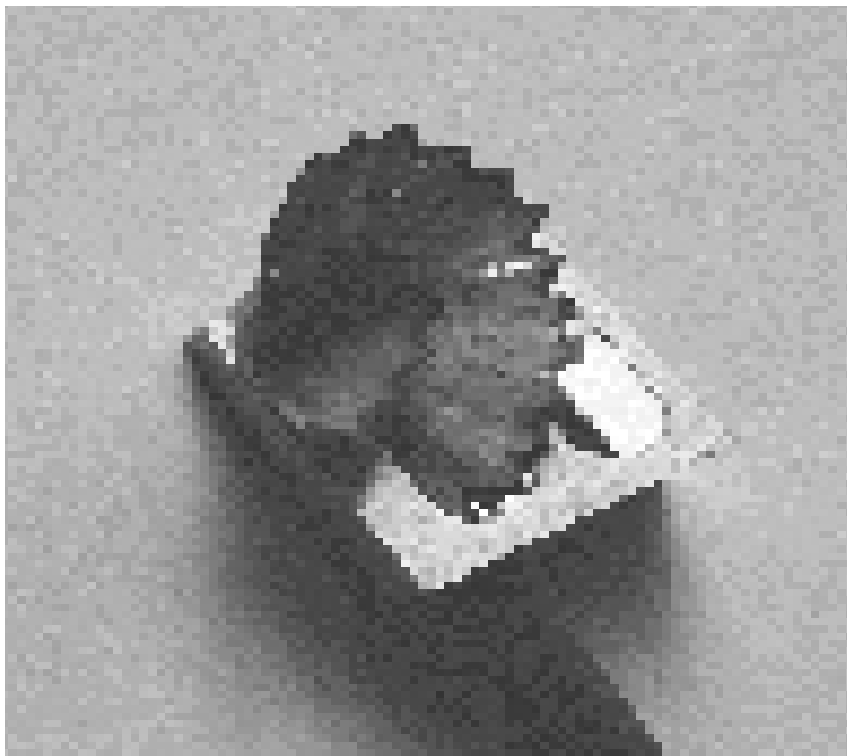
No cal remarcar que la implantació del nou sistema ha estat des de bon començament defectuosa en multitud d'aspectes. Pel que fa al problema del tractament a la diversitat, és necessari traure a col·lació la terrible mancança en formació que ha patit i pateix el professorat. Crea una profunda perplexitat constatar que s'haja fet des de l'Administració un notable esforç de desplegament curricular i no s'haja enfrontat amb realisme i rigor com el professorat -especialment el procedent dels instituts de batxillerat- havia de treballar amb una població escolar diferent de la que estava acostumat a tractar. ¿Esperaven els responsables educatius que els docents havien de canviar de xip, i amb això hi era prou?

"Esperaven els responsables educatius que els docents havien de canviar de xip, i amb això hi era prou?"

En aquests moments, crear expectatives en el sentit que una reforma de la LOGSE milloraria notablement les condicions professionals de treball i que, a més, es podria fer des de paràmetres i criteris progressistes és, senzillament, una conclusió utòpica. La prioritat no es troba en les modificacions apuntades -algunes d'elles innecessàries, com s'ha exposat-, sinó en posar-se en tensió tots i totes les implicades en el procés educatiu per exigir les condicions necessàries als centres que permeten una implantació digna per a la totalitat de la població, sense excloure una eventual reforma si de les avaluacions practicades amb el suficient rigor es desprèn la conclusió.

Reformar la LOGSE?

Toni Viñas

ARXIU